

Dacă în sufletul lor, acești oameni erau comuniști convingiți, numai ei știau, dar că au fost călăii satelor, nimeni nu se mai îndoia. Este de ajuns să prezint una din metodele monstruoase la care se recurgea, pentru a obliga pe oameni să se înscrie la colectiv.

Vasile Păun din satul Hlăpești, pentru a-și dovedi devotamentul față de partidul comunist, venea în satul Unghi pentru a-l teroriza prin tot felul de amenințări pe Ioan V. Mancaș, cu care era rudă. Drept urmare, a fost promovat în ierarhia partidului în funcția de „activist de partid” și trimis în comuna Dochia pentru a forța colectivizarea. Ajuns în această comună, a început a-i aresta pe cei ce nu voiau să se înscrie la colectiv și după ce-i aduna la primărie, îi băga într-un beci, în mijlocul cărui făcea foc cu ciucălăi de porumb și-i ținea în fum până acceptau colectivizarea.

O altă metodă, folosită de primarul Gheorghe Rusei, era aceea de a-i bate pe oameni în propria lor gospodărie, după cum s-a întâmplat cu Gheorghe Văideanu din Unghi. Pe acesta, Gheorghe Rusei, însoțit de alți ticăloși, l-au sculat din somn, spunându-i că au nevoie urgentă să le facă niște „zburături” (un fel de caiele cu care se potcovesc iarna caii pentru a nu aluneca pe gheață). Gheorghe Văideanu, fiind fierar, nu a avut curajul să-l refuze pe primar, crezând că într-adevăr este ceva urgent. Dar odată ajunși în fierărie, omul a fost luat la bătaie, cerându-i-se să le spună unde îi ține ascunși pe cei care se adună noaptea și țin ședințe legionare. L-au bătut în asemenea hal, lăsându-l întins pe pământ, iar omul a rămas traumatizat psihic pentru toată viața, acuzațiile aduse lui Gheorghe Văideanu nefiind decât niște minciuni, pe care Gheorghe Rusei le născocise pentru a-și satisface instinctele bestiale.

Voi încerca să prezint în rândurile ce urmează, un caz mai deosebit, petrecut tot în comuna Dragomirești, dar în satul Hlăpești. În acest sat locuia Ioan Gafencu, care făcea parte dintr-o familie de oameni înstăriți, bucurându-se de respectu întregului sat, dar care purta în spate învinuirea de a fi fost le

gionar, fiind în același timp trecut și în rândul chiaburilor pentru că avea o mașină de treierat. Cum oamenii gospodari erau priviți cu dușmănie de regimul comunist, această ură nu-l putea ocoli nici pe Ioan Gafencu.

În perioada treierișului, a fost obligat să ia parte la campania agricolă, dar nu i-a fost dat nimic din combustibilul necesar, obligându-l să se descurce cum va ști, în schimb, în fiecare zi, i se lua tot uiumul rezultat din treieriș. Ioan Gafencu, prevăzând vremuri grele, s-a gândit să-și strângă și pentru familia lui câțiva saci cu grâu, dar care trebuiau să fie bine ascunși. Acest grâu urma să fie obținut din diferența de uium rezultat de la oamenii care îl rugau să-i treacă în evidența realizărilor, după care se calcula uiumul, cu o producție mai mică, pentru a le mai rămâne și lor ceva după predarea cotelor. Cum în situații grele ideile salvatoare vin pe neașteptate, la fel s-a întâmplat și cu Ioan Gafencu, căruia îi vine în minte să construiască într-o cameră încă un perete paralel cu unul din cei patru, între ei urmând să depoziteze grâul ce-i mai rămânea după predarea uiumului. În câteva zile peretele a fost zidit, camera văruiată din nou, iar în pod a fost făcută o gaură prin care să fie vărsat grâul între cei doi pereți, gaură ce a fost bine mascată.

La terminarea treierișului, omul era bucuros de isprava sa, reușind să-și strângă câțiva saci cu grâu. Din păcate, nu s-a putut bucura mult timp de această ispravă, deoarece într-o după-amiază, un țigan care era paznic la primărie, pe care îl ajutase de nenumărate ori, îngrijorat de ceea ce urma să se întâmple, înfruntă teama de a fi văzut că a intrat în ograda lui Ioan Gafencu, vine la el și îi povestește cum a auzit vorbind pe primar, că în cursul nopții va trebui să se deplaseze la Hlăpești, pentru a-l aresta pe Ioan Gafencu. După ce i-a povestit în fugă cele auzite, îl sfătuiește să nu doarmă în casă, să se ascundă undeva, indicându-i chiar locul „în vie”. Informația dată de țigan s-a dovedit a fi exactă, încât Ioan Gafencu nu a putut fi arestat, dar sărmanul om a trebuit să rămână ascuns în vie încă câteva zile. Văzându-se căutat mereu, s-a dus la familia Chirilă

din Drămești, comuna Războieni pentru a sta ascuns acolo, dar locul nu a fost tocmai bine ales din două motive. În primul rând, familia Chirilă era și ea sub supravegherea Securității, pentru că făcuse parte din Mișcarea Legionară, dar și pentru faptul că Securitatea aflase că la ea a stat ascuns un timp Constantin Popârda, după ce evadase în primăvara anului 1948 din incinta Securității din Piatra Neamț și care nu fusese încă prins. Al doilea motiv putea fi acela că fratele fugarului, Dumitru Gafencu, era căsătorit cu fata lui Vasile Chirilă, fiind deci rude, încât era de presupus că și această familie este supravegheată îndeaproape. În atare situație, omul a trebuit să-și facă culcușuri prin copaci, apoi prin stoguri cu fân, până ce într-o noapte, frigul l-a gonit spre casă. Ajuns acasă, flămând și înfrigurat, împreună cu soția au hotărât să nu mai plece și să stea ascuns între cei doi pereți, pregătiți pentru depozitarea celor câțiva saci cu grâu. Între acești doi pereți va sta ascuns Ioan Gafencu timp de 12 ani, mai precis din 1952 și până în 1964, când s-a dat decretul de grațiere pentru deținuții politici. Ieșea dintre acești pereți numai pentru necesitățile firești, cu care ocazie se mai mișca prin pod sau mai fuma vreo țigară și când trebuia să se mai spele. Peste gaura prin care cobora sau ieșea din ascunzătoare era tras un oblon bine camuflat, peste care era pusă o ladă cu nuci, pentru a distra atenția copoilor ce-l căutau. A avut noroc și de o soție devotată și curajoasă, care a știut să înfrunte atât necazurile, cât și amenințările, pentru a-și apăra și proteja soțul. A trăit până la vârsta de 71 ani, purtând cu el urmele suferințelor îndurate, dar demn și cu speranța că în cele din urmă binele va triumfa. S-a născut la 25 decembrie 1909, zi în care creștinii sărbătoresc Nașterea lui Iisus și a murit tot în aceeași lună, dar în ziua de 29 decembrie 1980.

Îmi permit să fac o abatere de la scopul urmărit în această carte, pentru a relata o istorioară, care îmi face plăcere, ori de câte ori îmi revine în memorie. Ea s-a petrecut în ianuari 1967, nu mult după ce scăpasem de munca necalificată, ajur

gând pe postul de planficator la DCA. Șeful Oficiului DCA era Gheorghe Baci, un om simplu, venit din Rusia cu divizia Tudor Vladimirescu, cu gradul de locotenent, iar pentru supușenia lui față de partidul comunist, fusese numit șeful acestui oficiu. La începutul lunii ianuarie, s-a făcut un recensământ al animalelor, iar după efectuarea lui a avut loc o ședință la care a fost chemat și Gheorghe Baci și s-a hotărât să se facă un control, pentru a se vedea dacă acesta a fost făcut corect. Pentru îndeplinirea acestei hotărâri, fiecare comună a fost repartizată unei instituții, care urma să trimită un salariat să facă verificarea respectivă. S-a admis ca întreprinderile care vor, să-și aleagă singure o comună. Deși DCA-ul nu avea decât patru salariați TESA, Gheorghe Baci neîndrăznind să spună că nu are pe cine trimite și pentru a nu supăra pe reprezentanții partidului, a cerut să-i fie repartizată comuna Dragomirești. În mintea lui s-a gândit că eu fiind de curând angajat în această întreprindere, nu voi avea curajul să mă opun hotărârii lui. Totuși, nefiind un om rău la suflet, când s-a întors de la ședință, ne spune pentru ce a fost chemat și că DCA-ul va trebui să verifice recensământul în comuna Dragomirești. Apoi ne spune că el a ales această comună pentru că s-a gândit la mine, deoarece am posibilitatea să o văd pe mama, să dorm și să mănânc la ea, în plus pentru această deplasare, voi primi diurnă pentru masă și dormit. Nu m-am împotrivit, deoarece chiar vroiam să o văd pe mama și această deplasare îmi convenea. În scurt timp mi s-a făcut ordin de deplasare, mi-am luat instrucțiunile și formularele respective și am plecat chiar în aceeași zi la Dragomirești. Instrucțiunile prevedeau că verificarea se face prin sondaj, că eu am dreptul să-mi aleg satul în care să fac verificarea, iar primăria era obligată să-mi dea un însoțitor.

Primar în comună era Gheorghe Rusei, iar un frate al meu era agent fiscal la primărie și locuia în aceeași curte cu mama. După ce am văzut-o pe mama, m-am dus să-i spun fratelui pentru ce am venit și să mă sfătuiască cu el ce sat să-mi aleg pentru verificare și pe cine să cer ca să mă însoțească. Fratele

începe să râdă și-mi spune să verific satul Hlăpești, fiind cel mai mare, iar ca însoțitor să-l cer pe el, pentru a vedea cum reacționează Gheorghe Rusei, căci pe urmă știe el ce avem de făcut. Totuși, mă întrebă cum am de gând să fac această verificare, întrebare la care i-am răspuns că, în nici un caz nu vreau să număr oile sau găinile oamenilor, pentru a le face rău lor sau celor care au făcut recensământul, că m-am gândit să trec 2-3 porci și 1-2 găște mai puțin, ca fiind tăiate după recensământ sau un miel în plus, fătat de curând.

A doua zi m-am prezentat la primarul Gheorghe Rusei, spunându-i scopul venirii mele, i-am arătat ordinul de serviciu și i-am spus că voi face verificarea în satul Hlăpești și că doresc să mi-l dea ca însoțitor pe fratele meu. Nu era deloc bucuros ca eu, un bandit legionar, să-i verific pe oamenii lui, precum și de cererea mea de a mă însoți fratele, neputând astfel să mă supravegheze. Dar neavând încotro, l-a chemat pe fratele meu, spunându-i să meargă cu mine, arătându-se mulțumit de alegerea făcută.

Am plecat imediat, lăsând impresia că suntem puși pe treabă. De la primărie și până în Hlăpești este o distanță de aproximativ 3 km, suficientă ca pe parcursul ei să ne facem cât de cât un plan de acțiune, dar abia ieșiți din sat, fratele îmi spune râzând să nu am nici o grijă, căci de acum știe el ce avem de făcut și ce să verificăm, trecând apoi la alte discuții. Se făcuse aproape ora nouă când ajungem în dreptul unei case, iar fratele îmi face semn să intrăm în ograda omului. Auzind lătratul câinelui, o femeie deschide ușa și recunoscându-l pe fratele meu ne invită în casă. Așteptam, cum ne fusese vorba, să începă discuția mai întâi frate-miu, dar am rămas uimit când a început să vorbească de parcă ar fi dat ordine, spunându-i femeii:

— *Am venit cu tovarășul de la regiune pentru a verifica cum a fost făcut recensământul, parcă știu că ai tăiat porcul, vezi și fă o mâncare bună, căci la amiază venim să mâncăm aici!* Femeia speriată nu făcea decât să aprobe ce-i spunea

fratele meu, dând mereu din cap în semn de aprobare. Apoi, uitându-se în jur, o întreabă :

— *Dar nu ai pe aici o cană cu vin, să servești pe tovarășul de la regiune ?* Într-o clipă femeia a dispărut pentru a se întoarce cu o sticlă de vin. În acea clipă intră și stăpânul casei, care nu se putea dumeri ce se petrece în locuința lui. Fratele luând paharul în mână, pentru a se ciocni după obicei, o întreabă :

— *Cu cine ciocnești tu paharul Anică ?* Femeia, încurcată se uită lung la mine și lăsând paharul pe masă, exclamă repezindu-se la mine pentru a mă îmbrățișa :

— *Domnu' Neculai, matale ești ?* Apoi ia din nou paharul în mână pentru a sărbători revederea. Gazda era o rudă a noastră, pe care nu o mai văzusem de peste 20 de ani, fapt pentru care fratele își permitea asemenea glume. După vreo jumătate de oră ne ridicăm de la masă și plecăm spunându-le că ne vom întoarce la amiază, pentru a lua masa cu ei. Trebuie să fac precizarea că tata era originar din acest sat, în care a crescut și trăit până s-a căsătorit, încât aveam numeroase rude aici în sat, pe care eu nu le mai cunoșteam.

Următoarele așa-zise verificări ale recensământului au decurs la fel ca și prima ; prezentarea tovarășului de la regiune, scopul venirii în sat, apoi la un pahar de vin sau țuică, recunoașterea, îmbrățișări etc., dar din păcate timpul a fost prea scurt pentru a trece pe la toți. Plecând de la prima vizită, mergeam alături de frate-miu ca un copil ascultător, dar nerăbdător să vadă ce va mai urma. În scurt timp îmi voi da seama că principala grijă a fratelui era să vizităm, cât timpul ne va permite, cel puțin rudele mai apropiate. La prânz, ne-am dus să stăm la masă. A fost o masă de neuitat, cu mâncăruri care mi-au adus aminte de timpurile din trecut, mâncăruri specifice locului, dar mai ales am fost copleșit de dragostea și ospitalitatea cu care am fost primiți. După ce masa a luat sfârșit, a trebuit să ne luăm rămas bun de la gazdă, pentru a ne continua recensământul.

Pentru noi, instrucțiunile și indicațiile prețioase primite

pentru efectuarea recensământului nu ne mai foloseau la nimic, întrucât am considerat că este mai important să facem recensământul rudelor, să verificăm calitatea și gustul cârnaților, a slăninii afumate, a vinului sau a țuicii, decât să numărăm oile, porcii sau găștele oamenilor. Spre sfârșitul zilei fratele îmi face semn că trebuie să ne mai oprim la o casă. Nu m-am putut împotrivi, întrucât mi-am dat seama că este mai priceput decât mine în a face „recensământuri”, așa că l-am urmat ca un copil ascultător. Mergeam prin ograda omului, dar parcă am fi fost la noi acasă, când în apropierea ușii ne întâmpină un bătrân, cu o privire îngrijorătoare, dar care totuși ne invită în casă. Fratele începe din nou să mă prezinte, că sunt din la regiune și am venit să verific dacă la recensământ s-a declarat tot, dar văzând că omul se sperie, fratele îl întreabă:

— *Moș Gheorghe, nu-i așa că mata ai declarat tot?* La întrebarea pusă în felul acesta, bătrânul își mai revine din sperietură, căci declarase o oaie mai puțin și răspunde că el a declarat tot, dar nu știe ce au scris cei ce au făcut recensământul. Văzându-l pe om cam speriat, frate-miu îi spune:

— *Moșule, parcă am lăsat eu ceva aici data trecută.* Omul se luminează la față, intuind că nu-i nici un pericol și încercând să se scuze răspunde:

— *Da, da, dar cum de am uitat ...* și iese din cameră pentru a veni înapoi cu o jumătate de sticlă cu vișinată. Fratele pune mâna și umple paharele, dar înainte de a ciocni, îi pune aceeași întrebare ca și la ceilalți, cu cine dă el acum norocul. Întrebare la care omul răspunde cu oarecare teamă:

— *Cu tovarășul de la regiune ...* Apoi fratele îi spune răzând:

— *Nu moșule, ăsta-i Neculai!*

Moșu' Gheorghe Gafencu scăpă paharul din mână, repezindu-se la mine, plângând, pentru a mă îmbrățișa. Fusesem prieten foarte bun cu tata încă din copilărie, ne iubea ca pe copiii lui, știa tot trecutul meu, în plus unul din băieții lui era Ioan Gafencu, cel care a stat ascuns 12 ani între doi pereți

după cum am povestit mai înainte. A chemat nevasta pentru a mă vedea, pentru ca apoi ea să plece și să se întoarcă cu o tavă mare, plină cu slănină afumată, cârnați, colaci și cu o altă sticlă de vișinată. După ce am gustat din toate bunătățile aduse și am băut cu toții vișinata din prima sticlă, fratele îi spune glumind să nu mai desfunde cealaltă sticlă, să o pună deoparte pentru altă dată.

M-am despărțit de el, dar mi-au rămas în amintire lacrimile ce-i curgeau din ochi, gândindu-mă că așa trebuia să fi fost și atunci când se întâlnea cu tata, plângând împreună soarta copiilor lor.

Așa s-a terminat recensământul, diferit de primul, cu tăierea a doi porci și câteva găște, cu vreo două oi cumpărate, încât din spusele șefului de oficiu Gheorghe Baci, a fost apreciat ca fiind făcut cu multă conștiinciozitate.

Regimul comunist a folosit teroarea, în mod direct prin activiștii de partid sau prin slugile credincioase puse în funcții de răspundere, dar și prin intermediul Securității, creată și pregătită în acest scop. Metodele folosite de Securitate au fost pe cât de diverse, pe atât de diabolice. Printre metodele cele mai mârșave a fost aceea de a se folosi de oameni cu deficiențe psihice pentru a-și atinge scopurile urmărite. În satul meu, printre cei folosiți de Securitate a fost și Petrică Hârțan, un om sadic și lipsit de caracter, capabil să facă orișice nelegiuiri pentru a fi pe placul Securității și a se impune în fața satului. L-am cunoscut încă din școala primară, remarcându-se încă de pe atunci ca fiind un copil răutăcios, care se bucura de suferințele altora, extrem de impulsiv și neascultător. Erau doi frați gemeni, Vasile și Petru, ultimului toată lumea spunându-i Petrică, nume pe care îl poartă și astăzi. Vasile era ceva mai blând și puțin mai dezvoltat, dar dominat de Petrică prin răutatea lui. La școală toată ziua se băteau, de parcă ar fi fost străini și nu frați. Cu timpul Vasile, deși mai puternic, se lasă total dominat, căutând să evite bătăile dintre ei, ceea ce îl va face pe Petrică mai agresiv, mai rău.